HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

שלש שדות ושתי מענות. אותה שדה שהיה בה הקבר ושדה לכאן ושדה לכאן אם דרך בני הבקעה לחרוש שדותיהן מזרח ומערב עושה בית הפרס אותה שדה שבמזרח ואותה שבמערב ואם לפון ולדרום מורשין [יז] אותה בית הפרס אותו של לפון ואותו של דרום שש גלגלה המחריסה את עפר בית הפרס והעלמות אבל לא לארבע רוחות שאין דרך לחרוש שתי וערב. ואותן שתי שדות גופייהו לא הוו טולהו בית הפרס אלא שיעור שתי מענות מענה לזו ומענה לזו אבל אותה שדה שהקבר בה טמאה כולה דלא ידעינן באיזה מקום ממנה היה הקבר ומשום הכי עושה [יח] מלא מענה לכל צד דשמא [יט] לאחד לב' ראשיה היה הקבר ומשם הלך לאותה שדה חבירתה מלא מענה דזה הוא שיעור חרישת הקבר דכך שיעורו חכמים דמלא מענה ראויות העלמות להתגלגל ע"י המחריסה: **תרומת שניהם תרומה.** שהרי לשניהם חלק בו [יט]: **אין תרומת שניהם תרומה.** ואפילו של ראשון דכיון דחזר השני ותרם גלי לדעתיה דלא ניחא ליה בתרומת של ראשון והוה ליה תורם אלא מדעת וכן שני [כ] לשון רש"י ולא נהירא דאין זה כמו ולא תמורה אחר תמורה דהתם הראשון תמורה והשני אינו תמורה [כא] לכך נראה לפרש כמו כן הכא דהראשון תרומה ולא השני וקשה דבפרק ג' [מ"ג] דמסכת תרומות [כב] תנן שותפין שתרמו ר"ע אומר תרומת שניהם תרומה [כג] וחכ"א אם תרם הראשון כשיעור כו' וא"כ קשיא דר"ע אדרבי עקיבא [כד] ונראה לר"י דבשמעתין מיירי כשנתנו רשות זה לזה לתרום ומשום הכי תרומת הראשון תרומה לר"ע שהרי מדעת חבירו תרם והשני אינו כלום דנתן לחבירו רשות לתרום וכבר תרם ורבי אליעזר סבר דתרומת שניהם תרומה דגלי אדעתייהו דכל חד [כה] (לא) ניחא ליה בתרומת חבירו אבל התם בשלא נתנו רשות זה לזה לתרום אלכך כל חד אדעתיה דנפשיה תרם אלקו לפיכך תרומת שניהן תרומה מקצת:

שלש שדות של שתי מענות. פירש"י אותה שדה שהיה בה קבר ושדה לכאן ושדה לכאן אם דרך בני הבקעה לחרוש שדותיהם ממזרח למערב עושה בית הפרס אותה שדה שבמזרח ואותה שדה שבמערב ואם לפון ולדרום מורשין עושין בית הפרס אותה שדה לכל לפון ולדרום לי' רש"י וזה הטעם ניחא לרבנן אבל מה שפירש"י לרבי אליעזר לא נהירא דפירש כל מרבע שדות שסביב בית הפרס שלו הן בית הפרס והעפר [יח] מטמאין ומאי טעמא הוא זה אשם חרשו ממזרח למערב למה יטמאו לפון ולדרום ואם תרשו מלפון לדרום למה יטמאו מזרח ומערב לכן נראה לפרש רבי אליעזר אומר בית הפרס עושה בית הפרס לעולם מה שנחרש מבית הפרס לשדה אחר שאינו עשאהו בית הפרס וכן אם נחרש מאותה שדה שניה לשלישית וכן משלישית לרביעית וכן לעולם כולן עושין זה את זה בית הפרס: **מתני'** ר"ע **היא** [יט]דתנן השותפין שתרמו זה אחר זה ר' **אליעזר אומר תרומת שניהם** תרומה. דכיון דשניהם יש להם חלק בו והא דממעטינן מאתם ולא שותפין [כו] היינו לענין דכל תרומתן אינו תרומה אבל מקצת תרומתו של זה ומקצתו של זה הוי תרומה: **רבי** עקיבא **אומר אין תרומת שניהם תרומה.** פירש"י ואפילו של ראשון דכיון דחזר השני ותרם גלי לדעתיה דלא ניחא ליה בתרומה של ראשון והוה ליה תורם אלא מדעת וכן שני [כז] לשון רש"י ולא נהירא דאין זה כמו ולא תמורה אחר תמורה דהתם הראשון תמורה והשני אינו תמורה [כז] לכך נראה לפרש כמו כן הכא דהראשון תרומה ולא השני וקשה דבפרק ג' [מ"ג] דמסכת תרומות [כח] תנן שותפין שתרמו ר"ע אומר תרומת שניהם תרומה [כט] וחכ"א אם תרם הראשון כשיעור כו' וא"כ קשיא דר"ע אדרבי עקיבא [ל]ונראה לר"י דבשמעתין מיירי כשנתנו רשות זה לזה לתרום ומשום הכי תרומת הראשון תרומה לר"ע שהרי מדעת חבירו תרם והשני אינו כלום דנתן לחבירו רשות לתרום וכבר תרם ורבי אליעזר סבר דתרומת שניהם תרומה דגלי אדעתייהו דכל חד [לא](לא) ניחא ליה בתרומת חבירו אבל התם בשלא נתנו רשות זה לזה לתרום אלכך כל חד אדעתיה דנפשיה תרם אלקו לפיכך תרומת שניהן תרומה מקצת:

שלש שדות ושתי מענות [א]וכמה מלא מענה מאה אמה [ב] [א] כדתניא [ג]החורש את הקבר [ד] עושה בית הפרס מלא מענה מאה אמה: ואין תרומה אחר תרומה כו': מתניתין מני ר"ע היא [ה]דתנן [ו]השותפין שתרמו זה אחר זה רבי אליעזר אומר תרומת שניהם תרומה ר"ע אומר אין תרומת שניהם תרומה [ז]וחכמים אומרים אם תרם הראשון כשיעור אין תרומת השני תרומה ואם לא תרם כשיעור תרומת השני תרומה: ואין תמורה עושה תמורה כו': מאי טעמא אמר קרא [ח]ותמורתו ולא תמורת תמורתו: ואין הולד עושה תמורה: דאמר קרא הוא הוא [ט]ולא ולד: ר' יהודה אומר הולד עושה תמורה: דאמר קרא יהיה לרבות את הולד ורבנן [י]לרבות [יא]שוגג במזיד [יב]: **מתני'** [יג]העופות [יד]והמנחות אין עושין תמורה שלא נאמר אלא [טו]בהמה [טז]הציבור והשותפין אין עושין תמורה שנאמר [יז]לא יחליפנו ולא ימיר [יח] יחיד עושה תמורה ואין הצבור והשותפין עושין תמורה [יט] [יא]קדשי בדק הבית אין עושין תמורה אמר ר"ש [כא] והרי מעשר בכלל היה ולמה יצא [כב] לומר לך מה מעשר קרבן יחיד יצאו קרבנות צבור ומה מעשר [כג]קרבן מזבח יצאו קרבנות בדק הבית: **גמ'** ת"ר יכול יהו קדשי בדק הבית עושין תמורה ת"ל [ב]קרבן מי שנקראו קרבן יצאו קדשי בדק הבית שלא נקראו קרבן ולא [כד]והתניא אי [ג]קרבן שומע אני אפילו קדשי בדק הבית שנקראו קרבן בענין שנאמר [ד]ונקרב את קרבן ה' וגו' ת"ל [ה]ואל פתח אהל מועד לא הביאו [כה]כל הבא אל פתח אהל מועד חייבין עליו משום שחוטי חוץ וכל שאינו בא לפתח אהל מועד אין חייבין עליו משום שחוטי חוץ אלמא איקרו קרבן אמר רבי חנינא לא קשיא הא ר"ש הא רבנן לר"ש איקרי קרבן לרבנן לא איקרי קרבן ולא והכתיב ונקרב את קרבן ה' קרבן ה' איקרי קרבן לה' לא איקרי ת"ר [ו]לא יבקר בין טוב לרע ולא ימירנו למה נאמר והלא כבר נאמר לא יחליפנו ולא ימיר אותו טוב ברע וגו' לפי שנאמר לא יחליפנו ולא ימיר אותו משמע קרבן יחיד [כו]קרבן צבור וקרבן מזבח [כז] וקרבן בדק הבית [כח]ת"ל לא יבקר אמר ר"ש [כט]והרי מעשר בכלל היה ולמה יצא לומר לך מה מעשר קרבן יחיד וקרבן מזבח ודבר שבא בחובה ודבר שאינו [לא]בשותפות אף כל קרבן יחיד וקרבן מזבח ודבר שבא בחובה ודבר

כו'. גבי שחוטי חוץ דדרים לעיל מהא מילתא להאי קרבן לדרשא אחרינא דקתני [לב] [לג] קרבן [לד] על הקרבן הוא חייב כרת בחוץ ואינו חייב כרת על חולין בפנים ועלה תני אי אי קרבן כלומר אי דרשינן להאי קרבן להכי משמע אפילו קדשי בד"ה כו'. ואית דאמרי אי [לה] משום דכתיב התם או אשר ישחט [ויקרא יז] ולאו מילתא היא: (ג) **קדשי בדק הבית.** סתמן בעלי מומין ואינן רואין לאהל מועד מ"מ קרבן איקרו: **לר"ש.** דמתניתין איקרו קרבן ומש"ה ממעט להו מיהו מיקשא דמעשר בהמה ולא מקרבן: **קרבן לה' לא איקרי.** דההוא הוי משמע קרבן סתמא אבל השתא לא משמע קרבן סתמא: ה"ג **ס"ר לא יבקר כו'.** ל"א גרסינן **הא רבי הא ר"ש לר"ש איקרו קרבן לרבי לא איקרו קרבן.** ולהאי לישנא פרשינן דבמתניתין ליכא פלוגתא אלא כולה ר"ש ודקתני קדשי בד"ה אינן עושין תמורה לאו מקרבן ונפקא אלא ר"ש קאמר לה והדר מפרש טעמא הלכך ליכא למימר הא ר"ש הא רבנן: הכי גרסינן להאי לישנא **מאי רבי ומאי ר"ש דתניא לא יבקר בין טוב לרע וגו': למה נאמר.** האי קרא גבי מעשר והלא כבר נאמר לא יחליפנו וגו' [שם מ] דמשמע כל הקדשים עבדי תמורה ומעשר בכלל: **וקרבנות** [לו] **בד"ה.** והאי ברייתא כולה רבי שמעון היא דאית ליה קדשי ב"ה איקרו קרבן ורבי שמעון קא מפרש טעמא וחזיל. ואפילו לגירסא קמא הא ולאי כולה ר"ש היא דקתני תלמוד לומר לא יבקר וגו' כלומר להכי הדר כתיב תמורה גבי מעשר להקיש אליו שאר כל הקדשים כדקאמר רבי שמעון: **ודבר שבחובה.** מפרשא לקמן [ע"ב] למעוטי מאי: ודבר

מסורת הש"ס

א) תוספתא דתרומות רפי"ז אהלות פי"ז מ"ח ע"ש [מ"מ ה.]. ב) [תרומות פ"ג מ"ג וע' ר"ש]. ג) [לקמן יא.], ד) [ע' תוס' לעיל ב. ד"ה הא גופא קשיא ותוס' מולין כ. ד"ה המסק], ה) [כדלקמן יח. עי' תוס' לעיל דף ג' ע"א ד"ה הא. ש"מ.]. ו) [לקמן לא: ע"א], ז) [לעיל ו:], ח) [לקמן לא.], ט) לעיל י: זבחים קיג: יומא סג.], י) [ויקרא כז], כ) [במדבר יח], ל) [תו"כ אחמי פרשה ז], מ) [תרומות פ"ג מ"ט. קידושין מ"ח ע"ב.].

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה שלש שדות וכו' ומשום הכי עושה בית הפרס מלא מענה: (ב) ד"ה כדתנן וכו' ומהכי לכן דדה גבי קדשים: (ג) ד"ה אי קרבן וכו' מלמא היא הסמ"ד ולמ"כ מ"ה הא ר"ש דס"ל קדשי בדק וכו' איקרו דס"ל לר"ש במתני' דאיקרו קרבן כל"ל והל"מ:

רבינו גרשום

כי אתא רב דימי אמר ריש לקיש ג' **שדות** אם היתה טומאה באמצעית בשיעור ב' **מענות** חרוץ משדה האמצעית מלא מענה מיכן ומלא מענה מיכן בשדה החיצונות הוי בית הפרס, ולא רצה לומר ה' שדות כלומר דלכל ד' רוחות של אותו שדה מאה אמה ליהוי בית הפרס אלא ב' מענות מענה מיכן ומענה מיכן והיינו טעם' משום דדרך חרישה נקט ואין אדם עשוי לחרוש שדהו שתי וערב: **מ"א מענה מאה אמה.** היינו בית ארבעת מאה דמאה על מאה היינו מקום זרעיה ד' סאין דילפינן מחצר המשכן דבמאה על חמשים הוו בית סאתים וטעמא דד' יוסי לא איתפרש לן: **ולא תרומה אחר תרומה.** דאין תורמין ב' תרומות גדולה מכרי אחד: **השותפין שתרמו זה אחר זה.** מכרי אחד: **ר' אליעזר אומר תרומת שניהם תרומה.** משום דכל אחד תורם לדעתו. **ר' יוסי אומר אם תרם הראשון כשיעור.** שאמרו חכמים עין יפה תורם אחד מארבעים בינוני' אחד מחמשים עין רעה אחד מששים: **אין תרומת השני תרומה.** שכבר פטרו הראשון: **שלא נאמר תמורה אלא בבהמה.** כדכתב ואם בהמה אשר יקריבו ממנה קרבן לה' כל אשר יתן ממנו כו' לא יחליפנו וגו' ר' **שמעון.** מפרש מה טעם אין עושין תמורה שהרי מעשר בכלל כל בהמה היה ולמה יצא להקיש כו': והתניא או קרבן. דכתיב או אשר ישחט מחוץ למחנה ואל פתח אהל מועד לא הביאו להקרב קרבן לה': **שומע אני אף קדשי בדק הבית.** יהא חייב משום שחוטי חוץ ואלו לא נקדשו להקריב עצמן אלא לדמיהן: **לא קשיא הא רבי.** דמוקי לקמן למה יצא מעשר לדרשא אחרינא ולא למעוטי קרבנות בדק הבית אלמא סבירא ליה דקדשי בדק הבית לא איקרו קרבן ולא איצטריך קרא למעוטינהו: **והא ר' שמעון.** דסבירא ליה דלהכי יצא מעשר למעוטינהו אלמא משום דסבירא ליה דאיקרו קרבן: **ולר"ש לא איקרו קרבן והכתיב כו'.** להאי לישנא קאמר השתא מאי ר' ומאי ר' שמעון דתנו רבנן וכו': **ולא לישנא אחרינא** דקאמר לרבנן לא איקרי קרבן קסבר ההוא סתמא דמתני' דקתני קדשי בדק הבית אין עושין תמורה דיינו רבנן מדלא איצטריך להו קרא למעוטינהו משום דסבירי דלא איקרו קרבן ור' שמעון דקאמר והלא מעשר בכלל הוא דמצריך למעוטינהו ממעשר אלמא משום דקסבר דאיקרו קרבן. **וקאמר ולרבנן לא איקרו קרבן והכתיב כו'.** דהכל במשמע שעושין תמורה ולהאי לישנא לא קא בעי מאי ר' ומאי ר' שמעון אלא מתחיל הברייתא דקתני תנו רבנן לא יבקר כו': **אמר ר' שמעון והלא מעשר כו'.** דהאי [לא יבקר] אמעשר קאי: **ודבר שאינו בשותפות.** כדאמר בפרק בתרא דבכורות יהיה לך ולא של שותפות:

שיטה מקובצת

תוס' ד"ה שלש שדות וכו' בולן עושין זה את זה בית הפרס. ורבנן סברי דאין יכול לעשות אלא ב' שדות הסמוכות לו שחורשין ממנו לתוכם והם לא יעשו אחרים ואפ' הן עצמן לא יעשו אלא מאה אמה לכל אחד. ופ"ה דמיירי בשדה שנאבד בה קבר ונחרש ממנו לתוכו ולכך עושה בית הפרס אמה חוצה לו לפי שכל השדה ספק אבל נחרש בו קבר ידוע אינו עושה בית הפרס: **תוס' ד"ה ר"ע וכו' וא"ב קשיא דר"ע אדרבי עקיבא.** וכן משמע בירושלמי (תרומות פ"ג ה"ב) דלר"ע תרומת כל אחד חציה חולין וחציה תרומה לפי שכל אחד לא חלה התרומה אלא על חלקו. ופר"י דהתם שלא נתן רשות זה לזה לכך כל אחד תורם לעצמו אבל הכא שנתנו רשות זה לזה ר' אליעזר סבר תרומת שניהם תרומה דכיון דתרמו שניהם גלו דעתייהו שבטלו רשות ולר"ע כו' ורבנן אמרי אי תרם כשיעור אין השניה כלום אי תרם פחות (או יותר) גלי בדעתא דלא בשביל חבירו תרם [אבל] קשה דרשא [דאתם ולא] שותפין במס' קדושין מא.): דהא לכ"ע [הוי תרומה] בשביל עצמו כדאוקימנא. ואמר [רבינו דהאי דרשא] למעשה [אבל להלכה] הוי תרומה:

עין משפט נר מצוה

קיח א מיי' פ"י מהל' טומאת מת הל"ח:
קיט ב מיי' פ"ד מהל' תרומות הל"ח:
קכ ג מיי' פ"ח מהל' תמורה הל"ח:
קבא ד מיי' שם הל"ח והלכה יב:
קכב ה מיי' שם הל"ב וז"ל מהל' ערכין הלכה ז:
קכג ו מיי' פי"ח מהל' מעה"ק הל"ו:

תורה אור השלם

1. לא יַחֲלִיפֶנּוּ וְלֹא יָמִיר אֹתוֹ טוֹב בְּרָע אוֹ רָע בְּטוֹב וְאִם הָמֵר יָמִיר בְּהֵמָה בְּבְהֵמָה וְהָיָה הוּא וּתְמוּרָתוֹ יִהְיֶה קֹדֶשׁ:
ויקרא כז י
2. וְאִם בְּהֵמָה אֲשֶׁר יַקְרִיבוּ מִמֶּנָּה קָרְבָּן לַיְיָ כֹּל אֲשֶׁר יִתֵּן מִמֶּנּוּ לַיְיָ יִהְיֶה קֹדֶשׁ:
ויקרא כז ט
3. וְאֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא הֱבִיאוֹ לְהַקְרִיב קָרְבָּן לַיְיָ לִפְנֵי מִשְׁכַּן יְיָ דָּם יֶחְשַׁב לָאִישׁ הַהוּא דָּם שָׁפָךְ וְנִכְרַת הָאִישׁ הַהוּא מִקֶּרֶב עַמּוֹ: ויקרא יז ד
4. וְנִקַּרְבָּ אֶת קָרְבַּן יְיָ אִישׁ אֲשֶׁר מָצָא כְלִי זָהָב אֲצַעֲדָה וְצָמִיד טַבַּעַת עָגִיל וְכוּמָז לְכַפֵּר עַל נַפְשֹׁתֵינוּ לִפְנֵי יְיָ:
במדבר לא נ
5. לֹא יַבְקֵר בֵּין טוֹב לְרָע וְלֹא יָמִירֶנּוּ וְאִם הָמֵר יָמִירֶנּוּ וְהָיָה הוּא וּתְמוּרָתוֹ יִהְיֶה קֹדֶשׁ לֹא יִגָּאֵל:
ויקרא כז לג

הגהות הגר"א

[א] גמ' כדתניא. ל"ל כדתנן: [ב] רש"י ד"ה נרבנות. זו ל"נ: [ג] תוס' ד"ה ר"ע. לכך נראה כו'. וכ"ה במתני' דתרומות להדיא רק שנתלפו המנאים וכ"כ שם הר"ש ומתוכן קושיית תוס':

שינויי נוסחאות

[א] אמה. ס"א כדתנן המורש את הקבר הרי זה עושה בית הפרס עד כמה הוא עושה מלא מענה מאה אמה בית ארבע סאין ר' יוסי אומר חמשה. [וכ"ר אחר עוסף חו' היא נוסחת הרגמ"א ז"ל] (שו"מ) [ב] הקבר הרי זה עושה בית הפרס מלא מענה וכמה מלא מענה ק' אמה (שו"מ) [ג] לפי פי' המוס' ד"ה ר"ע שמעע דגרס דתניא וכ"כ המו"ל, [ד] הוא עושה תמורה ולא (שו"מ) [ה] אלא בבהמה (שו"מ) [ו] יאיר היחיד עושה (שו"מ) [ז] וחכ' בורסין קרבנות בדק בית ועי' תו"ע. [ח] ר"ש והלא (שו"מ) [ט] יצא להקיש אליו לומר (שו"מ) [י] מעשר קדשי מזבח יצאו קדשי בדק הבית (שו"מ) [יא] יחיד ומשמע קרבן (שו"מ) [יב] וקרבן בדק הבית מנין כל"ל (יעב"ץ) [יג] ר"ה ודבר שבא חובה ת"ל (שו"מ) [יד] ר"ש והלא מעשר (שו"מ) [טו] שאינו בא בשותפות (שו"מ) [טז] תורשין עושה בית (שו"מ) [יז] לאחד משני רשאים היה הקבר ומשם הלך לתוך שדה חבירו מלא (שו"מ) [יח] בו וכל אחד תורם בשביל עצמו הס"ד (שו"מ) [יט] מיתם זו נמתק (שו"מ) [כ] בסתה ואם המר ימיר (שו"מ) [לא] וגו' ולמה יצא (שו"מ) [לב] ל"ל ימירנו [לג] ר"ב ר"ש אי קרבן וכו' והאי אי לישנא וכו' (שו"מ) [לד] דקתני ת"ל קרבן (שו"מ) [לה] ר"ל ר"ש אי קרבן (שו"מ) [לו] אי קרבן (שו"מ) [לז] וקרבן (צ"ק) [לח] דעבר בית הפרס מטמאין ומאי (שו"מ) [לט] ל"ל בתניא וכ"ה תמו"ט, [מ] מיהו לשון רש"י נמתק (שו"מ) [מא] דמס' תרומות גרסינן השותפין (שו"מ) [מב] ל"ל ורי"א. (דבנ"ח) [מג] ולפי פי' ר"י לא גרסינן בגמ' דתנן אלא דתניא. (רש"ק וצ"ק) [מד] ל"ק מ"ז.